

BS/80/2012

**ELEKTORATY GŁÓWNYCH PARTII
POLITYCZNYCH**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

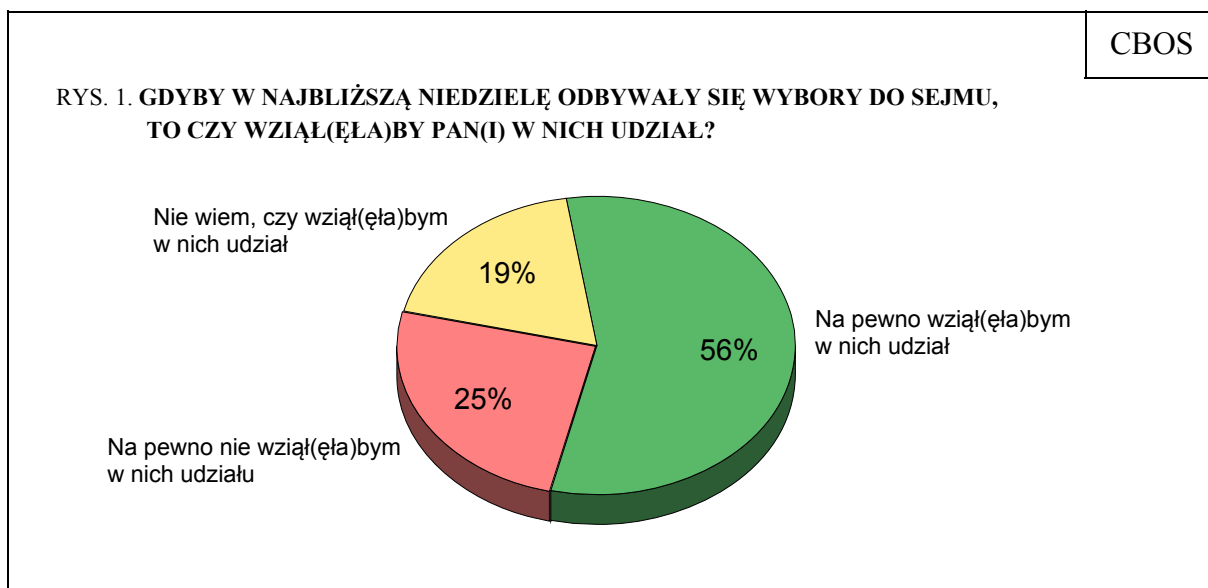
Analiza elektoratów partii politycznych, określenie, które grupy społeczne częściej popierają to, a nie inne ugrupowanie, jest zwykle utrudniona z powodu niskiej liczebności zwolenników poszczególnych partii w badanej próbie. W pytaniu o preferencje bowiem najpierw pytamy ankietowanych o udział w wyborach, następnie ci, którzy go zadeklarują (w naszych realiach zwykle jest to nieco powyżej 50% całej próby), odpowiadają, na którą partię oddaliby swój głos. Jeśli uwzględnimy jeszcze zadeklarowanych uczestników głosowania, którzy nie wiedzą, kogo poparliby w wyborach, to okazuje się, że ugrupowania mające mniejsze poparcie mają w próbie po kilkunastu zwolenników, góra – kilkudziesięciu. Oczywiście jest, że tak niskie liczebności praktycznie uniemożliwiają analizy socjodemograficzne.

W kwietniu tego roku przeprowadziliśmy sondaż¹ na większej niż zwykle próbie respondentów, która umożliwia analizy zróżnicowań ze względu na cechy położenia społeczno-demograficznego w poparciu dla poszczególnych partii politycznych, także tych niemających zbyt wielu zwolenników. Duża próba pozwala bowiem na analizy w podgrupach wyróżnionych ze względu na te cechy, a jednocześnie dłuższy (prawie miesięczny) okres realizacji badania niweluje chwilowe wahnięcia trendów poparcia dla poszczególnych ugrupowań, wywoływane np. bieżącymi wydarzeniami na scenie politycznej.

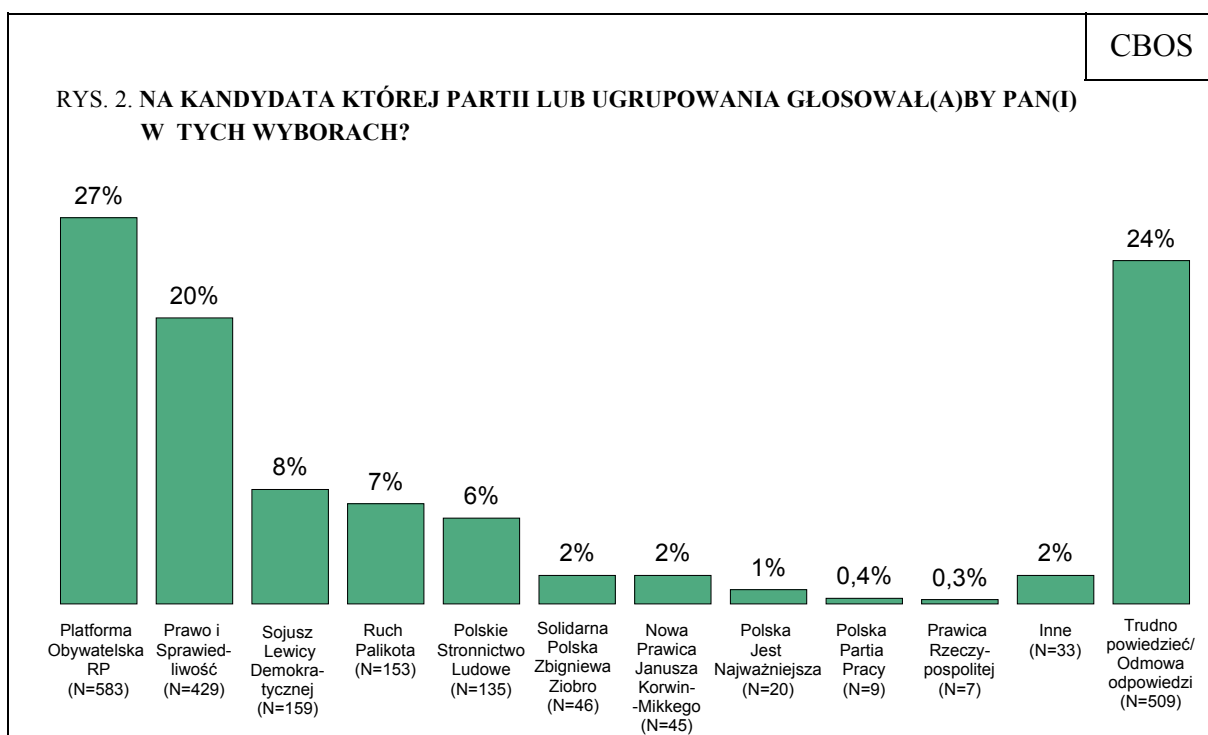
Według kwietniowych deklaracji, swoje uczestnictwo w ewentualnych wyborach parlamentarnych zapowiedziało 56% ankietowanych. Deklaracje dotyczące frekwencji wyborczej kształtują się na porównywalnym poziomie od początku tego roku. Także i te nie odbiegają od rejestrowanych w innych naszych badaniach realizowanych w tym samym czasie – na początku kwietnia oraz w pierwszej dekadzie maja². Jedna czwarta Polaków jednoznacznie odrzuca możliwość uczestniczenia w hipotetycznych wyborach.

¹ Badanie przeprowadzono w dniach 5 – 29 kwietnia 2012 roku na reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków (N=3793).

² Por. komunikaty CBOS: „Preferencje partyjne w kwietniu”, kwiecień 2012 i „Preferencje partyjne w maju”, maj 2012 (oprac. K. Pankowski).

Wśród potencjalnych uczestników głosowania najliczniejszą grupę stanowili zwolennicy PO (27%). Mniej osób gotowych byłoby głosować na PiS (20%). Porównywalne poparcie uzyskały partie, których przedstawiciele zasiadają w parlamencie – SLD (8%), RP (7%) i PSL (6%). Z pozostałych ugrupowań relatywnie najwięcej zwolenników mają Solidarna Polska i Nowa Prawica – partie, których oficjalne nazwy zawierają nazwiska ich przywódców (po 2% deklaracji poparcia).

Główne ugrupowanie rządzącej koalicji, a zarazem partia, która od wielu miesięcy niezmiennie prowadzi w sondażach – **PO** – cieszy się większym poparciem mieszkańców miast (zwłaszcza największych) niż osób mieszkających na wsi. Gdyby wybory odbywały się w kwietniu, na rządzące ugrupowanie gotowa byłaby głosować mniej więcej jedna trzecia wyborców mieszkających w miastach powyżej 100 tys. ludności i zaledwie jedna piąta mieszkańców wsi. PO jest partią bardziej popularną wśród lepiej wykształconych – poparcie dla niej wyraźnie rośnie wraz z poziomem wykształcenia. O ile wśród osób z wyższym wykształceniem ugrupowanie to popiera 37% badanych chcących brać udział w wyborach, o tyle wśród osób mających tylko podstawowe wykształcenie odsetek ten jest o ponad połowę mniejszy (16%). Jeszcze silniejsza jest zależność między wskaźnikami położenia ekonomicznego respondentów a deklaracjami głosowania na PO. Na partię Donalda Tuska głosowałoby aż 40% badanych deklarujących miesięczne dochody powyżej 1500 zł na osobę w rodzinie i tylko 15% respondentów o najniższych dochodach (do 500 zł *per capita*). W grupach społeczno-zawodowych zwolennikami PO najczęściej są osoby prowadzące działalność gospodarczą (42%), kadra kierownicza i specjaliści (37%) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (35%). Relatywnie najmniej sympatyków tej partii jest wśród rolników – do jej potencjalnych wyborców zalicza się zaledwie 9% przedstawicieli tej grupy zawodowej. Sympatie dla PO – tak jak dotychczas – silnie warunkuje religijność badanych mierzona częstością praktyk religijnych. Do jej zwolenników znacznie częściej zaliczają się osoby niepraktykujące (33%) bądź jedynie sporadycznie uczestniczące w praktykach religijnych (35%) niż głęboko religijne – praktykujące kilka razy w tygodniu (17%). Co ciekawe, w kwietniu poparcie dla PO tylko w minimalnym stopniu różnicował wiek badanych.

Mimo że na scenie politycznej pojawiło się w ostatnim czasie kilka nowych partii i w stosunku do sytuacji z ubiegłych lat poszerzyło się spektrum istniejących ugrupowań, dwie najbardziej liczące się partie – PO oraz PiS – pozostają wobec siebie w znacznej mierze komplementarne pod względem zaplecza społecznego. Poparcie dla PO jest mniejsze w tych grupach, w których jej główny rywal cieszy się dużą sympatią wyborców i odwrotnie – PiS ma mniej zwolenników w tych środowiskach, które częściej skłaniają się ku PO.

Poparcie dla **PiS** częściej deklarują osoby w średnim wieku i starsze (powyżej 45 roku życia) niż młodszy badani. Odwrotnie niż w przypadku PO, sympatii dla ugrupowania Jarosława Kaczyńskiego sprzyja zamieszkiwanie na wsi i w małych miastach (do 20 tys. ludności) – wśród potencjalnych uczestników głosowania mieszkających na wsi i w małych

miastach za ugrupowaniem tym opowiada się po około jednej czwartej (odpowiednio: 26% i 23%). W większych miastach odsetek zwolenników PiS wynosi nie więcej niż 15%–16%. Poparcie dla partii Jarosława Kaczyńskiego wyraźnie różnicuje także poziom wykształcenia badanych. PiS, w odróżnieniu od PO, relatywnie największym poparciem cieszy się wśród osób z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio: 27% i 26%); odsetek respondentów z wyższym wykształceniem jest o połowę mniejszy (13%). Głosowaniu na główną partię opozycji wyraźnie sprzyja niezadowolenie z własnej sytuacji materialnej. Na PiS chce głosować więcej niż co czwarty wyborca określający swoje warunki materialne jako złe (27%), niespełna jedna czwarta uznających je za przeciętne (23%) i zaledwie 12% badanych zadowolonych ze swoich warunków bytu. Warto przy tym zwrócić uwagę, że sympatie dla PiS nie zależą w sposób liniowy od wysokości deklarowanych dochodów *per capita*. Zapleczem ugrupowania Jarosława Kaczyńskiego w podobnym stopniu są respondenci zarówno o niskich, jak i przeciętnych dochodach na osobę w rodzinie, natomiast zdecydowanie mniejszym poparciem cieszy się ono jedynie wśród najlepiej sytuowanych wyborców – deklarujących dochody powyżej 1500 zł *per capita*.

Jednocześnie nieodłącznym elementem identyfikacji z partią Jarosława Kaczyńskiego pozostaje stosunek do wiary i intensywność praktyk religijnych. Im większa religijność badanych, częstsze uczestnictwo w praktykach religijnych, tym częstsze deklaracje poparcia PiS w wyborach. Do zwolenników PiS zalicza się prawie co drugi respondent praktykujący kilka razy w tygodniu (46%) i zaledwie 7% badanych w ogóle niepraktykujących. Ta odwrotna w stosunku do obserwowanej także wśród wyborców PO zależność między intensywnością praktyk religijnych a poparciem dla partii okazuje się silniejsza i w większym stopniu konstytutywna dla elektoratu PiS.

Mniej więcej co dziesiąty potencjalny wyborca zalicza się do zwolenników **SLD**. Poparcie dla tej partii okazuje się dość słabo zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne. Nieco częściej z SLD sympatyzują badani w wieku powyżej 34 roku życia niż młodsi. Relatywnie najwięcej zwolenników ugrupowanie to ma wśród mieszkańców dużych, choć nie największych miast (od 20 tys. do 500 tys. ludności). W grupach społeczno-zawodowych za partią tą relatywnie najczęściej opowiadają się pracownicy administracyjno-biurowi (13%) oraz robotnicy wykwalifikowani (11%). Warto podkreślić, że poparcia dla SLD praktycznie nie różnicują czynniki położenia ekonomicznego. Zwolennicy SLD podobnie często rekrutują się spośród osób dobrze zarabiających i określających swoją sytuację materialną jako dobrą, jak i spośród najmniej zarabiających i źle oceniających

własne warunki materialne. Poparcie dla SLD stosunkowo najsilniej różnicuje natomiast religijność badanych i ich stosunek do praktyk religijnych. Chęć głosowania na tę partię deklarowana jest tym częściej, im mniejsza jest religijność ankietowanych mierzona częstością praktyk religijnych. Można zatem powiedzieć, że „lewicowy” charakter SLD dla jego wyborców w dużo większym stopniu wyznacza, jak się wydaje, kwestie światopoglądowe i stosunek do Kościoła niż położenie i status materialny.

Ruch Palikota ma najwięcej zwolenników wśród ludzi młodych – w wieku 18–34 lata (14% deklaracji poparcia). Sympatie dla tej partii nieco częstsze są wśród osób lepiej wykształconych i mieszkańców dużych miast. Relatywnie najwięcej zwolenników ma ona wśród uczniów i studentów, osób pracujących na własny rachunek (po 14% deklaracji poparcia) oraz robotników wykwalifikowanych (13%). Podobnie jak w przypadku SLD, poparcie dla Ruchu Palikota słabo różnicują czynniki położenia materialnego badanych – deklarowane dochody *per capita* oraz subiektywne oceny własnej sytuacji materialnej. Na poparcie dla tej partii bardzo wyraźnie wpływa natomiast religijność mierzona częstością praktyk religijnych – im mniej religijni są badani i im rzadziej uczestniczą w praktykach religijnych, tym częściej deklarują sympatię dla Ruchu Palikota. Zależności te są tu bardziej wyraźne niż w przypadku SLD. Do zdeklarowanych zwolenników RP zalicza się 19% badanych w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych i 10% respondentów jedynie sporadycznie biorących w nich udział (w przypadku SLD odsetki te wynoszą po 10).

Analiza struktury społecznej elektoratu **PSL** wskazuje, że ugrupowanie to w największym stopniu jest partią „branżową”, popieraną przez jedną grupę zawodową, odwołującą się i zyskującą zwolenników wśród wiejskiego elektoratu, w tym głównie rolników. Na PSL chce głosować co dziewiąty wiejski wyborca (11%), wśród mieszkańców miast zainteresowanie tą partią jest zdecydowanie mniejsze, a w dużych miastach wręcz minimalne. Poparciowi dla PSL sprzyjają dodatkowo niskie deklarowane dochody *per capita* oraz niższy poziom wykształcenia. Na partię tę zdecydowanie najczęściej chcą głosować rolnicy. W tej grupie zawodowej poparcie dla PSL jest nawet nieco większe (25%) niż dla PiS (24%), co jest swego rodzaju ewenementem, ponieważ we wszystkich pozostałych grupach wyróżnionych ze względu na cechy społeczno-demograficzne czy status zawodowy przeważają zwolennicy jednego z dwóch głównych ugrupowań politycznych – albo PO, albo PiS.

O Nowej Prawicy Janusza Korwin-Mikkego, ze względu na niewielką liczebność jej zwolenników, można powiedzieć tylko ogólnie – jest to partia wielkomiejska, ciesząca się poparciem ludzi młodych, dobrze wykształconych, raczej obojętnych wobec kwestii

religijnych. W grupach społeczno-zawodowych popierają ją przede wszystkim uczniowie i studenci, częściej niż inni chcą na nią głosować także przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści, średni personel techniczny oraz pracownicy administracyjno-biurowi.

Potencjalny elektorat mającej również niewielkie poparcie Solidarnej Polski jest bardzo słabo zróżnicowany ze względu na cechy położenia społeczno-demograficznego. Można zaobserwować jedynie pewną zależność między poparciem dla partii Zbigniewa Ziobry a uczestnictwem w praktykach religijnych – z Solidarną Polską nieco częściej identyfikują się osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu oraz regularnie uczestniczące w niedzielnych nabożeństwach, niż te, które rzadziej biorą w nich udział lub w ogóle nie praktykują.

Wydaje się, że główna oś podziałów politycznych funkcjonujących od kilku lat na krajowej scenie – między PO i PiS – nabrała charakteru podziału nie tylko ideowo-kulturowego, ale wyraźnie odzwierciedla inne istniejące w Polsce zróżnicowania, w tym różnice położenia socjoekonomicznego. Z jednej strony mamy elektorat o profilu bardziej „establishmentowym” – dobrze wykształcony, zaradny i dobrze sytuowany, z drugiej – opisywany przez parametry bliskie cech wykluczenia społecznego, a więc grupę wyborców słabo wykształconych, mało zamożnych i sfrustrowanych ekonomicznie. Obraz ten uzupełniają zwolennicy pozostałych ugrupowań o różnym profilu socjoekonomicznym. Na lewicy to z jednej strony dość słabo zróżnicowani, obecni w różnych grupach zwolennicy SLD, z drugiej – młodzi, wielkomięjscy i antyklerykalni sympatycy Ruchu Palikota. Rolnicy i wieś mają swoją „branżową” partię, którą pozostaje PSL. Niewielka liczebnie, ale zauważalna, z powodu długiej obecności na polskiej scenie politycznej, jest grupa zwolenników radykalnego ograniczenia obecności państwa w życiu społecznym spod znaku Janusza Korwin-Mikkego i jego kolejnych inicjatyw politycznych.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1

		Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?			Liczba osób
		Na pewno wziął(ę)by w nich udział	Nie wiem, czy wziął(ę)by w nich udział	Na pewno nie wziął(ę)by w nich udziału	
		%	%	%	
Ogółem		56	19	25	3793
Płeć	Mężczyźni	60	16	24	1807
	Kobiety	53	21	26	1986
Wiek	18-24 lata	56	24	20	395
	25-34	49	21	29	797
	35-44	53	20	27	651
	45-54	60	18	22	605
	55-64	62	16	22	732
	65 lat i więcej	58	15	27	613
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	19	28	1456
	Miasto do 20 tys.	54	20	26	494
	20-100 tys.	58	18	24	732
	101-500 tys.	57	17	25	646
	501 tys. i więcej mieszk.	66	18	15	465
Wykształcenie	Podstawowe	48	17	35	683
	Zasadnicze zawodowe	46	21	33	1011
	Średnie	60	18	22	1347
	Wyższe	71	18	11	752
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	75	16	9	376
	Średni personel, technicy	61	18	21	167
	Pracownicy adm.-biurowi	61	21	18	231
	Pracownicy usług	53	23	24	240
	Robotnicy wykwalifikowani	44	22	34	426
	Robotnicy niewykwalifik.	48	21	30	170
	Rolnicy	46	26	28	245
	Pracujący na własny rach.	65	17	19	199
Bierni zawodowo	Renciści	48	18	33	259
	Emeryci	61	14	24	839
	Uczniowie i studenci	63	22	16	233
	Bezrobotni	42	18	40	214
	Gospodynie domowe i inni	50	15	35	195
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	47	20	33	508
	501-750	45	21	34	456
	751-1000	59	17	23	611
	1001-1500	60	18	22	702
	Powyżej 1500 zł	73	13	14	728
Ocena własnych war. mater.	Dobre	65	16	18	1076
	Średnie	55	20	25	2004
	Złe	46	19	35	698
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	60	14	26	131
	Raz w tygodniu	61	18	21	1802
	1-2 razy w miesiącu	47	21	31	530
	Kilka razy w roku	52	22	25	786
	W ogóle nie uczestniczy	54	14	32	530

Tabela 2

		Na kandydata której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?					
		Nowa Prawica Janusza Korwin- -Mikkego	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Polska Jest Najważniejsza (PjN)	Polska Partia Pracy – Sierpień '80 (PPP)	Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	Prawica Rzeczypospolitej (PR)
		%	%	%	%	%	%
Ogółem		2	27	1	0	6	0
Płeć	Mężczyźni	3	26	1	1	8	0
	Kobiety	1	29	1	0	5	0
Wiek	18-24 lata	5	28	1	0	4	0
	25-34	3	30	1	0	4	0
	35-44	4	27	1	0	8	0
	45-54	1	26	0		10	
	55-64	1	28	1	1	5	1
	65 lat i więcej	0	26	1	0	6	0
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	20	1	0	11	0
	Miasto do 20 tys.	0	30	2	0	5	
	20-100 tys.	2	28	0	1	5	0
	101-500 tys.	3	33	1	1	2	1
	501 tys. i więcej mieszk.	5	35	1		2	0
Wykształcenie	Podstawowe	1	16	1	0	10	
	Zasadnicze zawodowe	1	22		1	10	0
	Średnie	2	29	1	0	5	0
	Wyższe	4	37	1	0	3	1
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	37	1	1	4	1
	Średni personel, technicy	3	30	1		4	
	Pracownicy adm.-biurowi	5	35	2		2	
	Pracownicy usług	1	25			3	
	Robotnicy wykwalifikowani	1	22	1	1	7	1
	Robotnicy niewykwalifik.	3	21	1		12	
	Rolnicy	2	9			25	1
Pracujący na własny rach.	2	42	2		4		
Bierni zawodowo	Renciści		22	1		8	
	Emeryci	0	26	1	0	6	0
	Uczniowie i studenci	8	31	1	1	3	
	Bezrobotni	2	21		2	4	1
	Gospodynie domowe i inni		20		2	9	
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	2	15	0	1	13	0
	501-750	3	27	1	1	10	
	751-1000	1	24		1	8	
	1001-1500	3	29	1	0	5	1
	Powyżej 1500 zł	2	40	2	0	4	0
Ocena własnych war. mater.	Dobre	3	37	1	0	5	0
	Średnie	2	24	1	0	8	0
	Złe	1	20	1	0	6	1
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		17	1		3	
	Raz w tygodniu	1	24	1	1	8	0
	1-2 razy w miesiącu	3	25	1	0	5	0
	Kilka razy w roku	2	35	0	0	4	0
	W ogóle nie uczestniczy	4	33	1	0	3	0

Tabela 2 (cd.)

		Na kandydata której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?							Liczba osób
		Prawo i Sprawiedliwość (PiS)	Ruch Palikota (RP)	Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	Solidarna Polska	Inna	Trudno powiedzieć	Odmowa odpowiedzi	
		%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		20	7	8	2	2	22	2	2127
Płeć	Mężczyźni	20	9	8	3	2	19	2	1076
	Kobiety	21	6	7	2	1	25	2	1052
Wiek	18-24 lata	16	14	4	2	3	20	2	221
	25-34	14	14	5	3	2	21	2	390
	35-44	18	6	7	1	2	23	3	344
	45-54	23	4	9	2	1	24	1	363
	55-64	22	5	9	3	1	20	2	453
	65 lat i więcej	26	3	8	2	1	23	2	356
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	5	5	1	1	26	1	762
	Miasto do 20 tys.	23	8	7	2	2	19	2	266
	20-100 tys.	16	9	10	3	1	22	2	422
	101-500 tys.	16	6	11	4	3	19	3	370
	501 tys. i więcej mieszk.	15	10	5	1	2	19	4	307
Wykształcenie	Podstawowe	27	6	5	2	1	29	1	327
	Zasadnicze zawodowe	26	6	8	3	1	21	1	464
	Średnie	19	7	8	2	3	22	3	806
	Wyższe	13	9	8	2	1	19	2	531
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	13	3	7	2	1	22	3	282
	Średni personel, technicy	17	9	9	1	1	22	3	101
	Pracownicy adm.-biurowi	17	6	13	1	1	17	1	141
	Pracownicy usług	24	8	8	3	3	23	2	126
	Robotnicy wykwalifikowani	16	13	11	2		23	2	186
	Robotnicy niewykwalifik.	22	7	4	2	2	25	2	81
	Rolnicy	24	3	6	1	2	27	2	112
	Pracujący na własny rach.	18	14	3	2	3	11	1	128
Bierni zawodowo	Renciści	28	8	6	3	1	19	4	124
	Emeryci	25	3	9	3	1	23	1	512
	Uczniowie i studenci	11	14	4	3	5	18	1	146
	Bezrobotni	22	8	8		1	29	3	90
	Gospodynie domowe i inni	25	8	5	1		28	3	97
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	25	6	7	3	3	24	1	239
	501-750	20	8	5	2	1	20	2	207
	751-1000	27	8	7	2	1	20	1	363
	1001-1500	20	7	9	2	1	22	1	421
	Powyżej 1500 zł	13	9	8	3	2	16	2	529
Ocena własnych war. mater.	Dobre	12	8	7	2	2	20	2	703
	Średnie	23	7	8	2	1	23	2	1097
	Złe	27	7	7	2	2	23	2	320
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	46		1	4		25	2	79
	Raz w tygodniu	25	3	6	3	1	23	2	1090
	1-2 razy w miesiącu	17	9	9	1	1	25	2	251
	Kilka razy w roku	13	10	10	1	2	19	2	412
	W ogóle nie uczestniczy	7	19	10		3	17	2	286